

Kalkulátory pro výpočet pravděpodobnosti rizika kardiovaskulárních příhod, založené na Weibullově modelu

J. Franeková, L. Straka, A. Jabor

V rámci přípravy kalkulátorů pro různé oblasti laboratorní medicíny (kritické diference, odhad glomerulární filtrace, verifikační protokoly, odhad nejistoty měření) byly připraveny další dva kalkulátory s „klinickým“ pozadím. Zvoleny byly kalkulátory pro odhad pravděpodobnosti kardiovaskulárních příhod.

V klinické praxi se pro odhad pravděpodobnosti kardiovaskulárního rizika používají skórovací systémy, které vycházejí z velkých epidemiologických studií, s cílem vytipovat jedince ohrožené kardiovaskulární příhodou a věnovat jim náležitou péči. Skórovací systémy zahrnují vyhodnocení tzv. velkých rizikových faktorů aterosklerózy (vysoký cholesterol, hypertenze, kouření, případně diabetes mellitus) a zohledňují věk a pohlaví jedince. Jsou určeny pouze pro odhad pravděpodobnosti kardiovaskulárních příhod u jedinců v primární prevenci, tj. u jedinců, u kterých se kardiovaskulární onemocnění (nebo jeho ekvivalent) ještě nemanifestovalo.

PROCAM score: skórovací systém vypracovaný na základě dat pocházejících z velké epidemiologické studie, která probíhala v Münsteru (evropská populace). Pro tvorbu skórovacího systému byla použita data od 5389 jedinců ve věku 35 – 65 let, jen mužů (Assmann, Circulation, 2002).

Rizikové faktory: věk, pozitivní rodinná anamnéza, systolický krevní tlak, diabetes mellitus, kouření, koncentrace HDL cholesterolu, LDL cholesterolu a triacylglycerolů (TAG).

Hodnocení: Odhad pravděpodobnosti výskytu koronární příhody (fatální i nefatální) v průběhu nejbližších 10 let (pod 10 % nízké riziko, 10-20 % střední riziko, nad 20 % vysoké riziko).

Framingham score: data pocházejí z framinghamské studie. Pro tvorbu skórovacího systému byla použita data od 5251 jedinců mužů i žen ve věku od 20 – 79 let (Grundey, J. A. M. A., 2001).

Rizikové faktory: věk, pohlaví, systolický krevní tlak, kouření, koncentrace celkového cholesterolu

a HDL cholesterolu. Přítomnost diabetes mellitus se vyhodnocuje samostatně a řadí jedince přímo do skupiny s vysokým rizikem.

Hodnocení: Odhad pravděpodobnosti výskytu koronární příhody (fatální i nefatální) v průběhu nejbližších 10 let (pod 10 % nízké riziko, 10-20 % střední riziko, nad 20 % vysoké riziko).

RISC SCORE: skórovací systém založen na metaanalýze 13 evropských epidemiologických studií – muži i ženy ve věku od 40 do 65 let, 205 178 jedinců (Conroy, Eur. Heart J., 2003).

Rizikové faktory: věk, pohlaví, systolický krevní tlak, kouření, koncentrace celkového cholesterolu a HDL cholesterolu. Přítomnost diabetes mellitus zvyšuje riziko u muže 2x, u ženy 4x.

Hodnocení: Odhad pravděpodobnosti výskytu koronární příhody (fatální) v průběhu nejbližších 10 let (pod 4 % nízké riziko, 4-5 % střední riziko, 5-8 % vysoké riziko, nad 8 % velmi vysoké riziko).

Uvedené skórovací systémy se v klinické praxi nejčastěji používají ve formě bodovacích tabulek, kde se zjištěnému počtu bodů přiřadí riziko podle výše uvedených pravidel. Kromě toho existují kalkulátory (včetně webových aplikací), které počítají riziko kontinuálně a jsou založeny na různých matematických modelech. Tyto modifikované postupy používají někdy také odlišné sestavy vstupních proměnných. Pro naše účely jsme zvolili Weibullův model pro oba dále uvedené algoritmy.

Kalkulátor pro výpočet pravděpodobnosti rizika akutních koronárních příhod (fatálních a nefatálních) do 10 let (Framingham, Weibullův model)

Popis

Předložený model je jedním z algoritmů, které byly vytvořeny z dat originální framinghamské studie. Model vychází z modifikované sestavy proměnných (proti klasickému skóre Framingham má údaj o diabetu a hypertrofii levé komory) a vypočítává pravděpodobnost rizika onemocnění koronárních tepen (fatálních a nefatálních) do 10 let jako kontinuální proměnnou. Pravděpodobnost tedy není odečítána z tabulek podle počtu získaných bodů, ale počítá se přímo.

Vstupní proměnné

Proměnná a popis	Omezení
Pohlaví, pro muže SEX=0, pro ženy SEX=1	

Proměnná a popis	Omezení
Věk v rocích	30 až 74 let pro obě pohlaví
Cholesterol v séru (plazmě) v mmol/l	3,50 až 8,55 mmol/l pro obě pohlaví
Cholesterol HDL v séru (plazmě) v mmol/l	0,65 až 2,56 mmol/l pro obě pohlaví
Systolický krevní tlak v torr	95 až 185 torr pro obě pohlaví
Kouření: nekuřáci KOURENI=0, kuřáci KOURENI= 1	kuřáctvím se míní kouření cigaret
Diabetes: není-li diabetes přítomen DIAB=0, je-li diabetes přítomen DIAB=1	
Hypertrofie levé komory: není-li přítomna hypertrofie levé komory nebo není-li údaj k dispozici KOMORA=0, je-li hypertrofie levé komory KOMORA=1	přítomnost hypertrofie levé komory se určí echokardiograficky

Způsob výpočtu

V prvním kroku se vypočte pomocná proměnná (X1) na základě víceparametrové lineární rovnice, zvláště pro muže a ženy. Ve druhém kroku se vypočte další pomocná proměnná (X2), která je ve třetím kroku převedena na pravděpodobnost (v %) rizika akutních koronárních příhod (fatálních a nefatálních) do 10 let.

Příklad

Pohlaví	SEX = 1	
Věk	40 let	
Cholesterol celk.	6,18 mmol/l	
Cholesterol HDL	1,60 mmol/l	
Systolický krevní tlak	140 torr	
Kouření	KOURENI=0	KOURENI=1
Diabetes	DIAB=0	DIAB=1
Hypertrofie levé komory	KOMORA=0	
X1	0,481344	-0,17116
X2	-4,97067	-2,54157
Pravděpodobnost (%)	1,69	7,57

Poznámky

Mezi pravděpodobností získanou ze skórovacích tabulek a pravděpodobností určenou pomocí Weibullova modelu je těsná korelace, kterou jsme ověřili na vlastních datech (předneseno na konferenci Nové trendy v prevenci aterosklerózy, Bratislava, 26.2.2009). Výhodou Weibullova modelu je jednak zařazení další proměnné, jednak automatický výpočet pravděpodobnosti jako kontinuální proměnné. Koefficienty Weibullova modelu jsou odvozeny na konkrétní populaci, a proto přenesení výpočtu rizika na populaci odlišnou nemusí poskytnout identický výsledek.

Kalkulátor „SCORE algoritmus“ pro výpočet desetileté pravděpodobnosti fatální kardiovaskulární příhody (koronární a nekoronární) založený na Weibullově modelu

Popis

Jedná se o poměrně komplikovanější algoritmus, který se zabývá výpočtem pravděpodobnosti pouze fatálních kardiovaskulárních příhod.

Vstupní proměnné

Proměnná a popis	Omezení
Pohlaví	muži, ženy
Věk v rocích	35 až 65 let pro obě pohlaví
Cholesterol v séru (plazmě) v mmol/l	
Systolický krevní tlak v torr	
Kouření: nekuřáci KOURENI=0, kuřáci KOURENI= 1	kuřáctvím se míní kouření v současné době

Způsob výpočtu

V prvním kroku je proveden výpočet výchozího rizika pro koronární a nekoronární kardiovaskulární onemocnění vzhledem k současnému věku a pro věk +10 let. Využívají se hodnoty populačního rizika (pro rizikovou populaci), zvláště pro muže a ženy. Ve druhém kroku je vypočtena vážená suma rizikových faktorů (cholesterol, systolický krevní tlak a kouření) pro koronární a nekoronární kardiovaskulární riziko, pro každý marker rizika je přejat tabelovaný koeficient jeho váhy. Ve třetím kroku je proveden výpočet pravděpodobnosti přežití v současném čase a v následujících 10 letech s ohledem na riziko koronárního a nekoronárního kardiovaskulárního onemocnění a konečně v posledním kroku je vypočtena celková desetiletá mortalita na kardiovaskulární onemocnění (koronární a nekoronární).

Příklady

Pohlaví	Věk	Cholesterol celkový (mmol/l)	Systolický krevní tlak (torr)	Kouření	10-leté riziko úmrtí na koronární onemocnění v %	10-leté riziko úmrtí na nekoronární onemocnění v %	10-leté riziko úmrtí na kardiovaskulární onemocnění (koronární a nekoronární) v %
Muž	52	9,17	185	0	11,14	1,78	12,92
Žena	40	6,18	140	0	0,08	0,04	0,12
Muž	56	5,00	130	0	2,3	0,77	3,07
Žena	49	4,90	120	0	0,18	0,13	0,31
Muž	65	5,00	160	1	15,24	6,53	21,76

ZÁVĚR

Kalkulátory jsou dostupné na www.naskl.cz. Na kalkulátor může navazovat interpretační modul dílčích rizik, specificky upravený pro lékaře i pro pacienty, jehož vývojem se zabýváme.

LITERATURA

- Conroy, R.M. et al.: Estimation of ten-year risk of fatal cardiovascular disease in Europe: the SCORE project. *Eur. Heart J.*, 24, 2003, s. 987 - 1003
- Franeková, J., Jabor, A.: Ukazovatele kardiovaskulárního rizika v kontexte PDAY skóre. Abstrakt. *Via Practica*, 2009, Suppl. S1, s. 6.

- Murthy, D.N.P., Bulmer, M., Eccleston, J.A.: Weibull model selection for reliability modeling. *Engng. Syst. Safety*, 86, 2004, s. 257 - 267.
- Pocket Guide to Prevention of Coronary Heart Disease. International Task Force for Prevention of Coronary Heart Disease, January 2003. Börm Bruckmeier Verlag GmbH, Grünwald, 2003. ISBN 3-89862-902-3